

ערב הודיה על הישועה במלחמת יום הכיפורים

דורנו והדור שלפניו חוו תהליכים ומאורעות לאומיים כבירים, בעוצמה ובצפיפות שלא נראו כמותם מעולם. השואה, שהיא האירוע המחריד ביותר בתולדות האנושות, מעמידה בצל את שיעבוד מצרים שאת זכרו נושא עם ישראל אלפי שנים. קיבוץ הגלויות מירכתי סיביר ועד לב אפריקה, והתחברות העם עצם אל עצמו בשפתו ועל אדמתו, הם פלא עולמי ייחודי שהנביאים לא ראו דוגמתו בימיהם אבל הכינו אותו היטב לקראתו.

שלוש פעמים קרה בדורנו נס פורים - במלחמת השחרור, בששת הימים וביום הכיפורים, אלא שבניגוד לפורים הראשון של המן ומרדכי הניסים האלו קרו בגלוי - ולא בהסתר, לא דרך משתאות ואינטריגות בחצרו של מלך שתוי - אלא בניצחון של צבא ישראל על אדמתו מול צבאות אויב, שפתחו את המלחמה בהתרברבות יהירה ואכזרית, וגמרו אותה במנוסה בלי נעליים.

וכשם שהמאורעות הם אלוקיים ומפעימים, כך גם הפרדוקס מרקיע שחקים: מבחינה רוחנית ורעיונית הכוח שנשמע קולו ביותר בדורות אלו הוא דווקא כוחה של החילוניות האידיאולוגית. בתחילה היא כללה, בקשר שלא ניתן להסברה רצינאלית, להט גדול של תחייה שכוחו גבר בה (כפי שמתואר ב'מאמר הדור' של הרב קוק). אחר כך הלך הלהט הזה הלוך וחסור, ובשנים אלה הולך וגובר כוחה ההרסני-התאבדתי של החילוניות. כנגד החילוניות העולה ופורצת ניסתה לעמוד בפרץ הדתיות החרדית הנסוגה, שקידשה בעיקר את מורשת העבר, וטיפחה בכל כוחה תפיסות מסורתיות של 'אמונת חכמים' ושל 'ראשונים כמלאכים ואנו כחמורים'. שתי השיטות האלו, החילונית והחרדית, לא יכולות מעצם טבען להרשות לעצמן להודות בעובדות שקרו כאן ולהכיר בכך שהן 'תנ"כיות' יותר מכל מאורעות ימי התנ"ך, ושיתהן פיתחו מנגנוני הגנה כדי להתעלם מהן. החילוניות, בגלל כוחה, מסוכנת ביותר: אם אין עם ישראל עם נבחר, אז לקח השואה הוא שכל אחד יכול להגיע לגזענות הנאצית, ובעיקר אנחנו! יש 'קיצוניים' משני הצדדים ויש 'מתונים' משני הצדדים, ואם המציאות אינה מצייתת להשקפת העולם - כותבים המון מאמרים בעיתונים ומפגינים הפגנות המוניות וסוערות עד שהמציאות נכנעת, וכך מגיע החיזיון שאין לו אח ורע בתולדות העמים של חכמי חלם הנותנים נשק בידי נחשים צפעוניים שכבר ניסו להשמידם ונכשלו, כדי שאלה 'יילחמו בטרור'. חסרים לנו מאוד בדורות האחרונים יהודים שהם קודם כל בני אדם נורמליים, הרואים את המציאות כפי שהיא ומבדילים בין צדיק

לרשע ובין אויב לאוהב, יהודים המגיבים כפי שהיו מגיבים אבותינו מחברי הסליחות והקניות אילו זכו לראות מה שאנחנו ראינו, יהודים נורמליים השומרים איתם את תקוות הדורות בלי תערובת של 'סוציאליזם ואחוות עמים', של 'גזע נדיב ואכזר' או של 'שיר לשלום בצעקה גדולה', המוכנים לומר בפה מלא שיש הסבר לשואה ושהוא כתוב בתורה, הנפעמים למראה התגשמות התוכנית האלוקית של תחיית העם והארץ ורוצים להיות חלק ממנה. ליהודים ה'נורמליים' לא קל להתפתח ולבסס את דרכם מול הכוחות החזקים האלו, שקול שופרותיהם מלא את כל הארץ.

אבל לקב"ה ולהיסטוריה אין הרבה זמן ללבטים והססנות. בעוד אנחנו מתווכחים י"ט שנים אם לחגוג את עצמאותנו בהלל עם ברכה או בלי ברכה, והנה באה ישועת ששת הימים, שהיא כנראה הניצחון המוצלח ביותר בהיסטוריה של המלחמות, וגואל ישראל העלה אותנו בעל-כורחנו אל הר הבית ואל ערי אבותינו. אך רק בודדים קלטו את הקריאה "עלה רש" שעלתה מראשי ההרים, השאר ישבו וחיכו. ואז אחרי שש שנים באה התזכורת של יום הכיפורים. שוב, סכנת הכחדה מוחשית מאוד ומפחידה מאוד, ושוב ניצחון מדהים בצפון ובדרום (ניצחון שהפך לתבוסה בידי יוצרי מצב הרוח הלאומי). אשרי מי שזכה להיות שותף להתעוררות האמונית שבאה בעקבות המלחמה הזאת, למאבק על הזכות לרשת את הארץ, לגל ההתנחלויות ששטף את ההרים והגבעות באותן שנים, ולגל השני של ה'גבעות' ו'החוות' של השנים האחרונות. לא כל מהלך אנחנו מבינים. הארץ לא שוקטת לרגע. גם כאשר נציגי העם הלכו עד הסוף בדרך האבדון, הקב"ה הקשה את לב אויבינו והציילנו מיד עצמנו, אך לעיתים הוא גם מייסר אותנו. ולכן יסוד האמונה בה' בהווה הוא להזכיר את שמו יתברך על הטובה וגם על הרעה.

* * *

מדי שנה אני מזמין את חבריי ביישובי עופרה לסוכתנו לערב של הלל והודייה בליל כ' בתשרי, אור ליום החמישי של חוה"מ סוכות. הזמן הרב שעבר מאז מלחמת יום הכיפורים השכיח ממני הרבה פרטים שוליים, אך השאיר אותי עם הזיכרונות החזקים יותר. התחתנתי באלול תשל"ג, חודש לפני פרוץ המלחמה, וגרנו בירושלים. ביום הכיפורים הלכנו יחד לתפילה בשיבת הכותל. עד הצהריים לא ניכר ולא נודע דבר. בצהריים החלו הגיוסים. בישיבה למדו אז הרבה בחורי הסדר שעברו אימוני שריון, והם נשלפו בזה אחר זה מן התפילה. לא ידענו אז מה יהיה חלקם בבלימה הבלתי-אפשרית של הסורים בגולן, ובקרבות סיני ומצרים ('אפריקה'), ידענו שכל אחד מהם ינוע ואיש מהם לא ינוח, אבל השאלה התלויה באוויר הייתה מי יחיה ומי ימות. התפילה קיבלה משמעות לגמרי אחרת, ונוספו עליה אזעקות ראשונות (היה קיים חשש מתקיפה אווירית).

אני עצמי גויסתי למחרת יום הכיפורים. הייתי מהחיילים הצעירים בחטיבת הצנחנים משחררי ירושלים, ועדיין לא הייתי משובץ. הגעתי למקום הכינוס, קיבלתי נשק וציוד, וצורפתי לפלוגה שהורכבה בו ביום מחיילים ומפקדים שלא הייתה להם יחידת אם, ולא הכירו זה את זה. חנינו במרכז הארץ, מחכים לפקודה. הדבר שאיפיון את ימי ההמתנה האלו היה הרגשה קשה של אי-סדר, חוסר מידע ואובדן האמון. הרדיו הודיע שכוחותינו 'ממגרים' את האויב, ונציגי דובר צה"ל שהגיעו אלינו הרגיעו אותנו ואמרו לנו 'שלא לציטוט' שכוחות של צה"ל כבר נמצאים מעבר לתעלה. כשהתגלה שכל זה לא נכון עברנו משבר שלא היה כמוותו בצה"ל לפני כן.

ביום חמישי בערב מוצאי חג ראשון לקחו אותנו סוף סוף לכיוון סיני, וההרגשה הרעה התחזקה מאוד למראה בניין השקם הענק ותחנת הדלק באל-עריש שהיו נטושים (אל-עריש הייתה כל השנים מוקד של שליטה ישראלית, שבו משוטטים ילדים ערבים ומבקשים לצחצח את נעליך תמורת חצי פרוטה). בהגיענו לאזור רפידים קיבלנו פקודה לחפור שוחות אישיות בחול, והזהירו אותנו שהקומנדו המצרי עשוי להפתיע אותנו בכל רגע. רציתי מאוד לקיים מצות סוכה. בניתי לי סוכה של שבעה טפחים בגובה עשרה מעל השוחה שלי, ומצאתי קוצים לסכך בהם, אך בליל שבת קיבלתי פקודה לפרק אותה מפני הסכנה, כדי שהשוחה שלי לא תבלוט בשטח. מעלינו עברו מטוסים מצריים והפגיוזו בקרבנותנו. ראינו קרבות אוויר בין טייסיו לשלהם, שלא תמיד נגמרו בניצחון שלנו. המצב לא היה מזהיר, וההרגשה בהתאם.

שינוי דרסטי חל פתאום ביום שני י"ט בתשרי. עברנו ממצב סטאטי ליוזמה. קיבלנו פקודה להתחיל לזוז. תוך כדי תנועה בתוך שיירה ענקית של יחידות רבות ושוניות הבחנו פתאום שהכוחות האחרים חונים משני צידי הכביש, ורק הכוח שלנו בתנועה מערבה לכיוון התעלה (מצבם בחנייה היה לא פחות מסוכן משלנו. השארנו בגלל תקלה את עוקב המים ביניהם, ומצאנו אותם לאחר זמן בצורת גרוטאה אחרי שנפגע בהפגזה מצרית). להפתעתנו היו חיילים שנופפו לנו בידיהם ואף זרקו לעברנו סוכריות ממנות הקרב, ורק אז הבנו שאנו פורצים קדימה, כדי להיות מהכוחות הראשונים במערכה. המעבר בציר 'טרטור' לעבר התעלה היה קשה מאוד, סביבנו טנקים בוערים, 'גשר הגלילים' שנתקע, פצועים רבים (לתעלה הגענו ללא ציוד חבישה, שאזל תוך כדי טיפול בפצועים שבדרך!). כולנו נטינו להירדם בתוך הזחל"ם - העייפות הייתה רבה, אבל זו גם תופעה פסיכולוגית ידועה. לפנות בוקר של כ' בתשרי השתרר פתאום שקט. התברר שכבר עברנו את קווי האויב בלי שהתגלינו, ומיד אחר כך התקדמנו דרך 'החצר' וחצינו את התעלה בסירות גומי שקטות. שום דבר לא היה דומה לתדריך החפוז שקיבלנו. לא חיכו לנו 'צנצנים' ולא נקודות ריכוז, הלכנו צפונה ולא דרומה, אבל המדבר והאש נגמרו באחת, קנה וסוף ליטפו אותנו

במערב התעלה, ושקט אפף אותנו. הרגשנו שחל מהפך, שהיזומה בידינו, ושסוף סוף אנחנו מנצחים.

עוד קרו בהמשך סיפורי קרב והיינו בסכנות רבות וזכינו להרבה הרבה סייעתא דשמיא, אבל מבחינתי זה היה רגע היסטורי של ניצחון. אני זוכר שאמרתי זאת לחברי כשעוד היינו על הסירה. ראיתי אותנו בסירה כמין משל לעם ישראל ומדינת ישראל, שבעזרת ה' מצליחים למרות כל המכשולים והסכנות והאימים והאויבים לעבור לגדה השנייה ולהתקדם בדרך לניצחון ולגאולה השלמה. הרגשנו באופן מוחשי שנצח ישראל לא ישקר.

כשחזרתי מהמלחמה החלטתי שאסור לשכוח את היום הזה, כ' בתשרי, יום לפני הושענא רבה, שבו ניצלנו וניצחנו. חשתי שצריך להודות לה' בפה מלא. חכמים קבעו לנו הלל בברכה ביום הזה כמו בשאר ימות החג, אך אני מרגיש שההלל ביום הזה הוא הלל מיוחד, שצריך לכוון בו כמו בהלל של יום העצמאות: הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו. זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו. אנא ה' הושיעה-נא אנא ה' הצליחה-נא.

חברי הנהלות ישיבת שעלבים ומכון שלמה אומן ומערכת 'המעין'
משתתפים באבלו הכבד של חברם
ר' יהודה פרוידיגר נר"ו ומשפחתו
עם פטירתה בשיבה טובה של אם המשפחה
הגב' **רות פרוידיגר** ע"ה
אשת ר' משה פרוידיגר ז"ל
בעלת אמונה שלמה והשכלה רחבה, אוהבה ספר ודעת
נפטרה בירושלים בג' בתמוז תשפ"ג
תנצב"ה

